

ЮРИЙ НИКИТИН

ЕФЕКТ НА ПРИСЪСТВИЕТО

Превод от руски: А. Грозданова, 1982

chitanka.info

Край вратите на кралския дворец със златна верига бяха завързани два исполински огнедишащи дракона, встрани върху изкривените си дюзи стоеше малък космически кораб с отпрана обшивка. Край него лежеше русалка. По пътя се търкаляха летящи чинийки с най-различни габарити, а броят на бойните марсиански триножници нямаше край.

Лобода крачеше намръщен сред цялата тази бутафория и се мъчеше да потисне нарастващото раздражение. Той и по-рано беше чувал какви фантастични суми се харчат за декори и снимки, но голите цифри не действаха на въображението така, както тази разходка из павилионите. Можете ли да си представите само: в САЩ за снимките на филма „Бен-Хур“ Холивуд е изхарчил пет милиона долара, а за „Клеопатра“ — двадесет и пет милиона! За филма „Ватерло“ е била изразходвана един път и половина по-голяма сума, отколкото за истинската битка край Ватерло. Колко излиза някой филм на държавата Лобода не знаеше, но не без основание предполагаше, че ще е твърде солен.

Спъна се в шперплатов робот и гнусливо заобиколи пластмасовите пипала на един октопод. В някой от тези безбройни затрупани с боклуци павилиони се правеха снимките за експерименталния цветен широкоформатен стереоекранен звуковкус — ... пфу, изобщо модерен и супермодерен филм. Май че в киното изкуството беше умряло още щом се бе родило. След Великия Ням се появи звуковото, после цветното, широкоекранното, обемното, панорамното и така нататък... Всички се мъчеха да се надминат един друг, да постигнат злополучния „ефект на присъствието“. Започнаха дори да използват миризмите и климатизаторите. Разбира се, при такава постановка на нещата цели научноизследователски институти хвърляха пари на вятъра, като изпълняваха поръчките на кинообединенията.

Затова сега вместо да си стои край изчислителя той се мотаеше сред разните дивотии и търсеше своя колега Стефановски, който се беше съблазнил от високия хонорар и се зае с монтирането на новата проекционна апаратура. Този път кинаджиите бяха замислили нещо наистина грандиозно: изображението, създавано от специалните проекционни апарати, ще може не само да се вижда, но и да се пипне!

Специална апаратура трябваше да предава на обекта и такива характеристики като твърдост, гъвкавост и температура.

Лично той гордо отказа да монтира апаратурата и администрацията успя да го склони да помогне само в заключителната фаза при синхронизацията на тактилоскопа и олфатронната приставка. В тази област Лобода с право се смяташе за един от най-добрите специалисти, макар че далеч не последна роля за съгласието му изигра желанието да измъкне Стефановски от лапите на изкуството, а също и умопомрачителния хонорар, който лично за него нямаше никакво значение, но жената, децата, тъщата...

Да пита за пътя не искаше, но видя, че сам вече не можеше и да се върне. Още от първата срещната кинозвезда ще науча пътя, реши Лобода, но колкото и да се оглеждаше, кинозвездите ги нямаше никакви. Няколко пъти край него се шумгуваха момиченца с уморени и изплашени личица, момчета бутаха някакво нелепо съоръжение върху гумени колела, а след тях насам-натам търчеше нисичък човечец и викаше във фунията с див глас.

Лобода приближи дребничкия кресльо:

— Къде се снима „Джинът от бутилката“?

— Тринадесети павилион — изръмжа дребосъкът и хукна към някого с явното намерение да го убие, разкъса, стрие на прах и разпилее на атоми или кварки.

Лобода се учуди на този творчески хаос и тръгна нататък.

Тринадесетият павилион се оказа в най-забутаната част на снимачното градче. Той беше и най-малкия, и най-бедния, макар че точно тук се снимаха най-фантастичните сцени. Асовете на кинелефикацията бяха вече наясно, че най-големи печалби дава „Творческото обединение по фантастика“, но засега все още се държаха като мащеха към него.

Лампата с предупредителния надпис не гореше и Лобода отвори вратата. Господи, какви щуротии! Тук имаше всичко: бойни лазери на пришелци, разумни делфини и октоподи, мутанти и призраци...

Добре че цялата тази сбирщина беше струпана в ъглите, защото иначе за Лобода този паноптикум на безвкусицата би бил тежко изпитание.

Той се промъкна в салона за преглеждане на филмите и ахна. После започна бавно да свирепее. До стената стояха два новички

изчислителни агрегата от най-висш клас „АЛКОМ“: точно такива напразно се мъчеха да получат в неговата катедра и ето ти тебе...

Изпод паяжината от маркучи и пластмасови конструкции заднешком изпълзя Стефановски.

— Сам ли си? — запита Лобода. — Явно народът тук е дисциплиниран, след звънеца никой не остава. Чантите, разбира се, са приготвени предварително. За нас това е чудесно, не обичам зяпачи зад гърба си, особено от онези, които непрекъснато дават съвети. Още много ли ще се мотаеш?

— Проверих всички възли, остава само синхроматиката — изпъшка Стефановски. По руменото му личице потта се стичаше на едри капки и само маншетите на ризата му бяха сухи.

— Тогава да почваме — каза Лобода с отвращение.

Независимо от фантастичния хонорар и остроумното решение на проблема за взаимодействието на апаратурата той седна пред пулта буквално на сила. Във всеки случай никому няма да признае, че е работил в киностудията. И защо ли всички тези фукльовци се стремят с всички сили да стават киноартисти?

— Да почваме — каза Стефановски.

За него съществуваха само свръхсложната задача и най-прекрасната електронна апаратура, на която той беше пълен господар.

Около десет часа вечерта успяха да създадат триизмерното изображение и в центъра на салона започна процесът на материализацията на два огромни огнедишащи динозавъра, плод на буйната фантазия на младото сърце на автора в периода на разцвета на фантастиката. Неуязвими за каквото и да е оръжие, безсмъртни и зловещо коварни, тези чудовища от книгата „Джинът от бутилката“ караха да изпадат в трепет вече трето поколение ученици; затова режисьорите, макар и с обичайното закъснение, решиха също да пожънат обилни плодове от безпризорната нива.

— Хайде да хапнем — предложи Лобода в най-отговорния момент и без да обръща внимание на бурните протести на Стефановски извади от чантата салам, кашкавал и две бутилки бира.

Като си сръбваше от бирата, Лобода погледна на извършеното като страничен наблюдател и се учуди на резултатите и изразходваните усилия за такава една на пръв поглед дивотия. Голяма работа, можеш да си помислиш, поредният шлагер на сезона. А всъщност, за да не

изгуби съревнованието с телевизията, кинообединението се захваща да решава задачи, от които се страхува и самата Академия.

Динозаврите ревяха, издишваха огън и сяра през красиво нарисуваните си ноздри, мятаха чудовищните си опашки; с една дума държаха се строго по каноните на следреволюционната фантастика и новия бум от средата на шестдесетте години.

— Стига — извика Лобода, — изключвай! Публиката ще бъде доволна, само нямам представа колко ще струва билетчето! Идвай, че ще изпия и твоята бира.

Стефановски се спусна като паяче към импровизираната маса и с ръмжене впи здравите си зъби в парчето кашкавал.

— Да беше го изключил — каза Лобода, като се намръщи.

— Изключих го — отговори учудено Стефановски.

Огледа се и започна да бледнее. Лобода остави салама, стана му зле. Кинопроекционният апарат беше изключен, но динозаврите продължаваха да тъпчат стъписани на едно място. По паркета оставаха следи от техните огромни лапи.

— Какво е това? — смутено запита Стефановски.

Уплахата му помогна на Лобода да изкаже едно страшно предположение:

— Предадените им характеристики са били достатъчни, за да заживеят свой псевдоживот!

— Но това е невъзможно! — изпищя Стефановски.

— Невъзможно е, — съгласи се Лобода — макар че, кой го знае...

Искаше да добави, че никой още всъщност не е опитвал така, но дори в този момент се въздържа. Защо трябва да повтаря общоизвестната истина, че човешките ръце са способни да творят какви ли не чудеса.

Динозаврите нерешително тъпчеха от крак на крак, но се виждаше, че тук явно не им харесва. Дишането им ставаше все по-често, а опашките им се размахваха все по-яростно. Стефановски с ужас си представи какво ще стане, ако те се измъкнат от павилиона, та срещу тях практически няма никаква защита; в този миг Лобода пресмяташе колосалните възможности, които ще открие промишленото използване на тази апаратура, собствено на материализатора. Та нали можеш да си въобразиш каквото си искаш и

с помощта на материализатора да го създадеш! Дали това не е златния век на човечеството, който надминава и най-смелите мечти?

И в това време динозаврите се втурнаха към тях.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
6/1982 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.